

Верховний
Суд

01043, м. Київ
вул. П. Орлика, 4-а
0 800 501-492
inbox@supreme.court.gov.ua

№ 61-19св18

Галицький районний суд Івано-Франківської області

Апеляційний суд Івано-Франківської області

Профспілка працівників енергетики та електротехнічної промисловості України
вул. Раїси Окіпної, 2, офіс 1207, м. Київ, 02002

ПАТ «ДТЕК ЗАХІДЕНЕРГО»
вул. Козельницького, 15, м. Львів, 79026

Карвацький Руслан Миколайович
вул. Лесі Українки, 71, смт. Єзупіль, Тисменицький р-н, Івано-Франківська обл.,
77411

Профспілковий комітет Бурштинської ТЕС
м. Бурштин, Івано-Франківська обл., 77112

Управління забезпечення роботи Другої судової палати Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду передає цивільну справу за позовом Карвацького Руслана Миколайовича до Профспілки працівників енергетики та електротехнічної промисловості України, публічного акціонерного товариства «ДТЕК Західенерго», третя особа – профспілковий комітет Бурштинської ТЕС, про поновлення на роботі, скасування розпорядження, зобов'язання вчинити певні дії разом з постановою суду касаційної інстанції від 28 березня 2018 року.

Додаток: ц/с № 431/1490/17 у 2 т. та 4 дисків на першу адресу;
копія постанови на 5 арк. – на інші адреси.

Помічник судді

ВЕРХОВНИЙ СУД
Касаційний цивільний суд
вих № 13563/07/22, 18 від 12.04.2018

О.М. Кучерявець

Верховний
Суд

КОПІЯ

Постанова Іменем України

28 березня 2018 року

м. Київ

справа № 431/1490/17

провадження № 61-19св18

Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду:

головуючого - Червинської М. Є. (суддя-доповідач),

судді: Антоненко Н. О., Журавель В. І., Коротуна В. М., Курило В. П.,

учасники справи:

позивач – Карвацький Руслан Миколайович,

відповідачі: профспілка працівників енергетики та електротехнічної промисловості України, публічне акціонерне товариство «ДТЕК Західенерго»,

третя особа – профспілковий комітет Бурштинської ТЕС,

розглянув у порядку спрощеного позовного провадження касаційні скарги профспілки працівників енергетики та електротехнічної промисловості України та публічного акціонерного товариства «ДТЕК Західенерго» на рішення Галицького районного суду Івано-Франківської області в складі судді Максимчина Ю. Д. від 02 листопада 2017 року та постанову апеляційного суду Івано-Франківської області у складі колегії суддів: Томин О. О., Васишин Л. В., Максюті І. О. від 21 грудня 2017 року,

ВСТАНОВИВ:

У жовтні 2017 року Карвацький Р. М. звернувся до суду з указаним позовом, посилаючись на те, що 17 вересня 2015 року його було обрано головою

профкому Бурштинської ТЕС строком на 5 років, та з 23 вересня 2015 року він приступив до роботи. 22 вересня 2017 року його не допустили до роботи у робочий кабінет, що знаходиться у окремому допоміжному комплексі № 2 на Бурштинській ТЕС ПАТ «ДТЕК Західенерго». Зокрема, на центральній прохідній першого енергоблоку було встановлено посилену охорону ТОВ «Охоронний холдінг». Начальник охорони повідомив, що його перепустка анульована. Розпорядження Центрального комітету Укрелетропрофспілки № 02-28/60 про звільнення його з посади на підставі пункту 3 статті 40 КЗпП України вважає незаконним, оскільки згідно з пункту 4.25 Статуту Укрелетропрофспілки звільнення голів та заступників голів профспілкових органів за порушення Статуту Укрелетропрофспілки, неналежне виконання ними посадових обов'язків проводиться відповідно до норм трудового законодавства за рішенням органу, який їх обрав. Оскільки його як голову профкому обрала профспілкова конференція, то тільки вона може його звільнити. Посилаючись на вказані обставини, просив суд ухвалити рішення про його поновлення на роботі як голови профкому Бурштинської ТЕС, шляхом скасування розпорядження центрального комітету Укрелетропрофспілки від 25 вересня 2017 року № 02-28/60 про його звільнення; зобов'язати адміністрацію ПАТ «ДТЕК Західенерго» Бурштинської ТЕС негайно допустити його до робочого кабінету голови профспілкового комітету Бурштинської ТЕС, що знаходиться в окремому допоміжному корпусі № 2 Бурштинської ТЕС ПАТ «ДТЕК Західенерго».

Рішенням Галицького районного суду від 02 листопада 2017 року позов задоволено частково. Скасовано розпорядження Центрального комітету профспілки працівників енергетики та електротехнічної промисловості України від 25 вересня 2017 року № 02-28/60 «Про звільнення з посади Карвацького Р. М.». Зобов'язано ПАТ «ДТЕК Західенерго» допустити Карвацького Р. М. до робочого кабінету голови профспілкового комітету Бурштинської ТЕС, що знаходиться в окремому допоміжному корпусі № 2 Бурштинської ТЕС ПАТ «ДТЕК Західенерго». У задоволенні позову Карвацького Р. М. до профспілки працівників енергетики та електротехнічної промисловості України, ПАТ «ДТЕК Західенерго», третя особа – профспілковий комітет Бурштинської ТЕС, в частині вимог про поновлення на роботі відмовлено. Вирішено питання про судові витрати.

Рішення суду першої інстанції мотивоване тим, що розпорядження № 02-28/60 про звільнення Карвацького Р. М. з посади голови профкому первинної профспілкової організації Бурштинської ТЕС з 21 вересня 2017 року, з підстав, передбачених пунктом 3 статті 40 КЗпП України,

винесене з порушенням вимог статей 43, 252 КЗпП України, статті 41 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності».

Постановою апеляційного суду Івано-Франківської області від 21 грудня 2017 року апеляційні скарги ПАТ «ДТЕК Західенерго» та профспілки працівників енергетики та електротехнічної промисловості України залишено без задоволення, рішення Галицького районного суду Івано-Франківської області від 02 листопада 2017 року без змін.

Апеляційний суд, погоджуючись з висновками місцевого суду, зазначив про те, що звільнення відбулося без отримання попередньої згоди виборного органу, та без згоди професійної спілки.

02 січня 2018 року від ПАТ «ДТЕК Західенерго» надійшла касаційна скарга на рішення Галицького районного суду Івано-Франківської області від 02 листопада 2017 року та постанову апеляційного суду Івано-Франківської області від 21 грудня 2017 року, у якій заявник просить скасувати зазначені судові рішення в частині задоволення позову, посилаючись на неправильне застосування судами норм матеріального права та порушення норм процесуального права, та в цій частині ухвалити нове рішення про відмову в позові.

Касаційна скарга мотивована тим, що суди попередніх інстанцій в оскаржуваних судових рішеннях не зазначили, за захистом якого порушеного права позивач звернувся до суду. Вважає, що виключення позивача із членів профспілки працівників енергетики та електротехнічної промисловості України породжує певні правові наслідки, а саме прийняття відповідним уповноваженим органом розпорядження щодо припинення повноважень позивача як голови профспілки, що в свою чергу, автоматично позбавило його права знаходитись на території ПАТ «ДТЕК Західенерго», у тому числі і в приміщеннях, які надані для діяльності профспілкової організації. Позивачем не наведено, а судом не встановлено порушення прав чи інтересів позивача зі сторони ПАТ «ДТЕК Західенерго», оскільки його знаходження в приміщеннях, наданих для діяльності профкому, напряму залежить від статусу позивача, а саме, чи є він членом профспілки або членом виборного органу – головою профкому. Указує, що оскаржуване розпорядження було видане на підставі постанови Президії Укрелектропрофспілки від 21 вересня 2017 року про виключення з членів профспілки позивача за систематичні порушення статуту. Також, на думку заявника, судом не взято до уваги те, що правовідносини, які виникли між сторонами, не мають характеру трудових, а тому на них не поширюється порядок розгляду трудових спорів.

08 лютого 2018 року від профспілки працівників енергетики та електротехнічної промисловості України надійшла касаційна скарга на рішення Галицького районного суду Івано-Франківської області від 02 листопада 2017 року та постанову апеляційного суду Івано-Франківської області від 21 грудня 2017 року, у якій останній просив скасувати зазначені судові рішення та закрити провадження у справі.

Касаційна скарга мотивована тим, що зазначений спір не підлягає вирішенню в судовому порядку, оскільки виниклі між сторонами правовідносини не носять характеру трудових.

Статтею 388 ЦПК України передбачено, що судом касаційної інстанції у цивільних справах є Верховний Суд.

07 лютого 2018 року справа надійшла до Верховного Суду.

Касаційні скарги підлягають частковому задоволенню з таких підстав.

Згідно з положеннями частини другої статті 389 ЦПК України підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Судами встановлено, що відповідно до постанови № 3 звітно-виборної конференції про обрання голови профспілкового комітету Бурштинської ТЕС від 17 вересня 2015 року Карвацького Р. М. обрано головою профспілкового комітету Бурштинської ТЕС терміном на 5 років на платній основі з окладом згідно з штатним розписом.

Постановою Президії Центрального комітету профспілки працівників енергетики та електротехнічної промисловості України від 21 вересня 2017 року № П-7-1 «Про результати спільної перевірки викладених в інформації Гриньківа В. Т. фактів невідповідності дій адміністрації Бурштинської ТЕС при виконанні пункту 6.6 колективного договору ПАТ ДТЕК «Західенерго» постановлено виключити Карвацького Р. М. із профспілки працівників Укрелектропрофспілки за дії, які завдали і завдають моральної шкоди Укрелектропрофспілці, які супроводжуються систематичним невиконанням членом Укрелектропрофспілки обов'язків, покладених на нього статутом.

На підставі рішення Президії Центрального комітету профспілки працівників енергетики та електротехнічної промисловості України від 27 вересня 2016 року № П-3-2 про оголошення Карвацькому Р. М. догани, а також рішення Президії Центрального комітету Укрелектропрофспілки від 21 вересня 2017 року № П-7-1 про виключення Карвацького Р. М. з її лав головою Центрального комітету Укрелектропрофспілки 25 вересня 2017 року винесено розпорядження № 02-28/60 про звільнення Карвацького Р. М. з посади голови профкому первинної профспілкової організації Бурштинської ТЕС з 21 вересня 2017 року, з підстав, передбачених пунктом 3 статті 40 КЗпП України, тобто за систематичне невиконання ним без поважних причин обов'язків, покладених на нього статутом профспілки працівників енергетики та електротехнічної промисловості України, до якого раніше застосовувалися заходи громадського стягнення.

Позивач звернувся із скаргою до Центрального комітету Укрелектропрофспілки на постанову президії ЦК № П-7-1 від 21 вересня 2017 року, згідно з якою його було виключено з членів профспілки.

Згідно зі статтею 2 ЦПК України завданням цивільного судочинства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави.

Відповідно до статті 19 ЦПК України суди розглядають у порядку цивільного судочинства справи, що виникають з цивільних, земельних, трудових, сімейних, житлових та інших правовідносин, крім справ, розгляд яких здійснюється в порядку іншого судочинства.

Статтею 6 Конституції України передбачено, що органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України.

Згідно з висновками Конституційного Суду України в рішенні від 09 липня 1998 року у справі за конституційним зверненням Київської міської ради професійних спілок щодо офіційного тлумачення частини першої статті 21 КЗпП України (справа про тлумачення терміну «законодавства») № 12-рп/98, відповідно до частини першої статті 21 КЗпП України трудовий договір – це

індивідуальна угода між працівником і роботодавцем. Шляхом укладення трудового договору з роботодавцем громадяни реалізують свої конституційні права на працю, добровільно вступають у трудові правовідносини, набуваючи конкретних трудових прав і обов'язків. Трудовий договір є основним юридичним фактом, з яким пов'язано виникнення, зміна чи припинення трудових правовідносин.

За трудовим договором працівника приймають на роботу (посаду), включену до штату підприємства, для виконання певної роботи (певних функцій) за конкретною кваліфікацією, професією, посадою. Працівникові гарантується заробітна плата, встановлені трудовим законодавством гарантії, пільги, компенсації тощо.

Отже, основною ознакою трудових відносин є те, що трудове законодавство регулює процес трудової діяльності, її організації.

Встановлення правовідносин між сторонами є важливим та впливає на те, що за відсутності трудових правовідносин між сторонами, що регулюються нормами КЗпП України, не може виникати й порушення відповідачем трудових прав позивача.

Так, профспілка працівників енергетики та електротехнічної промисловості України є громадською організацією, яка здійснює свою діяльність на підставі Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» і Статуту.

Відповідно до статті 12 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» професійні спілки, їх об'єднання у своїй діяльності незалежні від державних органів та органів місцевого самоврядування, роботодавців, інших громадських організацій, політичних партій, їм не підзвітні і не підконтрольні.

У цій нормі міститься пряма заборона втручання державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, роботодавців, їх об'єднань у статутну діяльність профспілок, їх організацій та об'єднань.

Зазначене міститься й у пункті 1.5 Статуту профспілки працівників енергетики та електротехнічної промисловості України.

Відповідно до частини першої статті 33 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» профспілкові органи мають право

вимагати розірвання трудового договору (контракту) з керівником підприємства, установи або організації, якщо він порушує цей Закон, законодавство про працю, про колективні договори та угоди.

Таким чином, за змістом Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» в судовому порядку може бути оскаржено лише рішення профспілкового органу, в якому порушено вимогу про розірвання трудового договору (контракту) з керівником підприємства, установи або організації.

Згідно зі статтею 221 КЗпП України трудові спори розглядаються: комісіями по трудових спорах; районними, районними у місті, міськими чи міськрайонними судами.

Водночас, частина третя цієї статті передбачає, що установлений порядок розгляду трудових спорів не поширюється на спори про дострокове звільнення від виборної платної посади членів громадських та інших об'єднань громадян за рішенням органів, що їх обрали.

Як стверджує європейська судова практика у рішеннях ЄСПЛ, що суд повинен мати необхідну юрисдикцію для розгляду всіх аспектів позову. Це вбирає в себе й компетенцію визначити всі відповідні питання права та факту.

Такі обмеження встановлюються Законом України «Про профспілки, їх права та гарантії діяльності».

Проте вищезазначені обмеження не були враховані судами попередніх інстанцій при ухваленні оскаржуваних судових рішень. Не враховано судами те, що виниклі правовідносини не мають характеру трудових, про що свідчить положення статті 221 КЗпП України, які закріплюють застереження, стосовно не поширення порядку розгляду трудових спорів на спори про дострокове звільнення від виборної платної посади членів громадських та інших об'єднань громадян за рішеннями органів, що їх обрали.

Позивач перебував на виборній посаді на платній основі, його діяльність підпорядкована Закону України «Про профспілки, їх права та гарантії діяльності» та Статуту Укрелектропрофспілки, виниклий спір належить до виключної компетенції профспілок та їх внутрішньо-організаційної діяльності, а тому спори мають вирішуватися відповідно до статутних документів профспілок та законодавства, яке регулює основи їх діяльності.

Колегія суддів вважає, що вдавшись до обговорення правомірності обґрунтування рішення виборного профспілкового органу – Президії ЦК та Голови ЦК Укрелектропрофспілки, суди вийшли за межі своєї компетенції та ухвалили незаконні судові рішення.

У зв'язку із цим неправильне застосування норм матеріального права судом першої та апеляційної інстанцій призвели до ухвалення незаконних судових рішень в частині позову Карвацького Р. М. до профспілки працівників енергетики та електротехнічної промисловості України, ПАТ «ДТЕК Західенерго», третя особа – профспілкового комітету Бурштинської ТЕС, про поновлення на роботі та скасування розпорядження, які підлягають скасуванню в цій частині із закриттям провадження у справі на підставі статті 409 ЦПК України.

Так, Карвацький Р. М., звертаючись до суду із указаним позовом, також просив суд зобов'язати адміністрацію ПАТ «ДТЕК Західенерго» Бурштинської ТЕС негайно допустити його до робочого кабінету голови профспілкового комітету Бурштинської ТЕС, що знаходиться в окремому допоміжному корпусі № 2 Бурштинської ТЕС ПАТ «ДТЕК Західенерго».

Відповідно до пунктів 3.10 та 3.10.2 Статуту профспілки працівників енергетики та електротехнічної промисловості України, профспілкове членство припиняється у випадках виключення з Укрелектропрофспілки.

Таким чином, виключивши позивача із членів Укрелектропрофспілки, останній втратив і право очолювати її виборний орган – бути головою профкому первинної профспілкової організації Бурштинської ТЕС (пункт 3.11.2 Статуту профспілки працівників енергетики та електротехнічної промисловості України).

Рішення Президії Центрального комітету профспілки працівників енергетики та електротехнічної промисловості України від 21 вересня 2017 року №П-7-1 про виключення позивача із членів профспілки на момент розгляду справи судами попередніх інстанцій, було чинним та у законному порядку не скасовано.

Отже, виключення позивача із членів профспілки працівників енергетики та електротехнічної промисловості України породжує певні правові наслідки, а саме прийняття відповідним уповноваженим органом розпорядження щодо припинення повноважень позивача, як голови профспілки, що у свою чергу

автоматично позбавило останнього права знаходитись на території ПАТ «ДТЕК Західенерго», у тому числі і в приміщеннях, які надані для діяльності профспілки.

Колегія суддів дійшла висновку про те, що у судів попередніх інстанцій не було законних підстав для зобов'язання відповідача допустити Карвацького Р. М. до робочого кабінету голови профспілкового комітету Бурштинської ТЕС, що знаходиться в окремому допоміжному корпусі № 2 Бурштинської ТЕС ПАТ «ДТЕК Західенерго, судові рішення в зазначеній частині підлягають скасуванню з ухваленням нового судового рішення про відмову в позові.

За таких обставин суд касаційної інстанції дійшов висновку, що оскаржувані судові рішення ухвалені з порушенням норм процесуального права і з неправильним застосуванням норм матеріального права.

Керуючись статтями 409, 412, 416 ЦПК України, Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду

ПОСТАНОВИВ:

Касаційні скарги публічного акціонерного товариства «ДТЕК Західенерго» та профспілки працівників енергетики та електротехнічної промисловості України задовольнити частково.

Рішення Галицького районного суду Івано-Франківської області від 02 листопада 2017 року та постанову апеляційного суду Івано-Франківської області від 21 грудня 2017 року скасувати.

Провадження у справі в частині позову Карвацького Руслана Миколайовича до профспілки працівників енергетики та електротехнічної промисловості України, публічного акціонерного товариства «ДТЕК Західенерго», третя особа – профспілковий комітет Бурштинської ТЕС, про поновлення на роботі, скасування розпорядження Центрального комітету профспілки працівників енергетики та електротехнічної промисловості України від 25 вересня 2017 року № 02-28/60 «Про звільнення з посади Карвацького Р. М.» закрити.

У задоволенні позову Карвацького Руслана Миколайовича до публічного акціонерного товариства «ДТЕК Західенерго» про зобов'язання відповідача допустити позивача до робочого кабінету голови профспілкового комітету

Бурштинської ТЕС, що знаходиться в окремому допоміжному корпусі № 2 Бурштинської ТЕС публічного акціонерного товариства «ДТЕК Західенерго», - відмовити.

Постанова суду касаційної інстанції набирає законної сили з моменту проголошення.

З моменту прийняття постанови судом касаційної інстанції скасовані судові рішення втрачають законну силу та подальшому виконанню не підлягають.

Постанова суду касаційної інстанції є остаточною і оскарженню не підлягає.

Головуючий

М. Є Червинська

Судді

Н. О. Антоненко

В. І. Журавель

В. М. Коротун

В. П. Курило

(Handwritten signatures of the judges)

